

W P R O W A D Z A M Y
ZMIANY

01
2017

AKTUALNOŚCI | NOWE WYDARZENIA I ZAPOWIEDZI

KWARTALNIK
SEKRETARIATU
REGIONALNEGO
KRAJOWEJ SIECI
OBSZARÓW WIEJSKICH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

TEMAT NUMERU
Nowe zasady w sieci

STR. 8

**Ostrożnie
z pestycydami**

STR. 11

**Szkoły mają szansę na
Eko-pracownie**

STR. 5

WYWIAD NUMERU
z Arturem Bagińskim

STR. 12

PONADTO W NUMERZE

Łódzkie na Agrotavel | Nowe zasady segregacji odpadów

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej PROW 2014-2020.

SPIS TREŚCI

AKTUALNOŚCI	
Dni Otwarte Funduszy Europejskich	2
XV edycja konkursu Bezpieczne	
Gospodarstwo Rolne	3
WFOŚiGW w Łodzi współfinansuje	
projekty inwestycyjne	3
100 000 zł premii dla młodych rolników	4
Szkoły mają szansę na Eko-pracownię	5
FOTO REPORTAŻ	
Łódzkie na Agrotavel	6
TEMAT NUMERU	
Nowe zasady w sieci	8
ROLNICTWO	
Ostrożnie z pestycydami	11
WYWIAD NUMERU	
Damy pieniądze na kolejne	
targowiska w regionie	10
RZETELNY MATERIAŁ	
Nowe zasady segregacji śmieci	14
TURYSTYKA	
Lipce bardzo Reymontowskie	16
NA KONIEC	
7. edycja Nocy Świętojańskiej	19
Kalendarium Reymontowskie	19
Kalendarium 2017	19

01
2017KWARTALNIK SEKRETARIATU REGIONALNEGO
KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

▶ W P R O W A D Z A M Y Z M I A N Y | 0 1 / 2 0 1 7 ▶

Redakcja

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

Departament Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Al. Piłsudskiego 12, 90-051 Łódź, tel. 42 663 31 88

e-mail: pro.w.ksow@lodzkie.pl

Redaktor naczelny: Anna Rzeźnik-Osuwniak

Nakład: 10 900 egzemplarzy

Publikacja bezpłatna, dostępna na stronie www.lodzkie.ksow.pl

Opracowanie graficzne, DTP, druk: Pracownia C&C

Wydawca: Samorząd Województwa Łódzkiego, Al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i redagowania nadesłanych tekstów.

DNI OTWARTE Funduszy Europejskich

Dni Otwarte.eu

Atrakcje podczas Dni Otwartych Funduszy Europejskich

Dni Otwarte Funduszy Europejskich skupiają przedsiębiorczych i dynamicznych beneficjentów, którzy w tym roku w dniach 18-21 maja udostępnią społeczeństwu swoje projekty.

Przez 4 dni każdy chętny może skorzystać z szerokiej gamy propozycji spędzenia wolnego czasu w całym kraju. Jest to możliwe dzięki beneficjentom, którzy otwierają drzwi swoich projektów, oferując zniżki, darmowe wejścia lub po prostu prezentują pomysły zrealizowane dzięki środkom unijnym.

W Aleksandrowie Łódzkim, Plac Kościuszki 4, będzie można wziąć udział w treningu: wytrzymałościowym, piłki nożnej, siatkówki plażowej. Dodatkowo na hasło „Dni Otwarte Funduszy Europejskich” każdy otrzyma zniżkę 50% na zakup biletu na mecz piłki nożnej: Sokół KONSORT Aleksandrów Łódzki – Sokół Ostróda, który odbędzie się na zakończenie treningowych zmagania. Chętni mogą pojawić się w Aleksandrowie w niedzielę 21 maja od godziny 15.00.

W Inowłodzu przy ul. Zamkowej 7 w dniu 18 maja będzie dzień otwarty w ruinach zamku Kazimierza Wielkiego. W programie są warsztaty dla dzieci i rodziców z szycia ozdób i upominków z okazji zbliżającego się Dnia Matki, konkursy z nagrodami z wiedzy historycznej oraz wiedzy o Unii Europejskiej oraz zwiedzanie grupowe z przewodnikiem (po wcześniejszych zapisach).

Aby sprawdzić, jakie jeszcze atrakcje czekają w regionie łódzkim, należy wejść na stronę www.dniotwarte.eu

XV EDYCJA KONKURSU Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

Zakończył się pierwszy etap wojewódzkiego konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. Do XV edycji zgłosiły się 72 gospodarstwa z terenu województwa łódzkiego. W maju odbędzie się objazd komisji regionalnej (są 3 komisje w województwie), a w czerwcu będzie objazd komisji wojewódzkiej. W etapie wojewódzkim będzie ocenianych 9 gospodarstw – po 3 najlepsze z 3 etapów regionalnych.

Każda z 3 komisji regionalnych składa się z: 2 przedstawicieli KRUS, 1 przedstawiciela Państwowej Inspekcji Pracy i 1 przedstawiciela Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Komisje konkursowe ocenią m.in. takie elementy gospodarstwa jak:

- ład i porządek w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy,
- stan budynków inwentarskich i gospodarczych, w tym: schodów i używanych drabin oraz instalacji i urządzeń elektrycznych,
- wyposażenie maszyn i urządzeń używanych w gospodarstwie w osłony ruchomych części, podpory i inne zabezpieczenia przed wypadkami,
- stan techniczny maszyn i urządzeń stosowanych w gospodarstwie,

- warunki obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich,
- stosowanie, stan i jakość środków ochrony osobistej,
- rozwiązania organizacyjne, technologiczne i techniczne wpływające na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwie rolnym,
- estetyka gospodarstw.

Komisja wojewódzka po wytonieniu zwycięzcy przesyła „Arkusze oceny gospodarstwa” wraz z protokołem z posiedzenia wojewódzkiej Komisji Konkursowej, dokumentacją zdjęciową z etapu regionalnego i wojewódzkiego do Centralnej Komisji Konkursowej. Ma na to czas do 23 czerwca. W dalszej kolejności Centralna Komisja Konkursowa zapozna się z dokumentacją z etapu regionalnego i wojewódzkiego, a w lipcu 2017 roku przeprowadza wizytację 16. gospodarstw – zwycięzców etapów wojewódzkich Konkursu, a następnie w oparciu o własną ocenę udokumentowaną m.in. zdjęciami wyłania zwycięzcę – właściciela/i najbardziej bezpiecznego gospodarstwa w kraju i kolejnych laureatów finału konkursu.

WFOŚiGW w Łodzi współfinansuje projekty inwestycyjne

Zgodnie z obowiązującymi od 01.03.2017 r. „Zasadami udzielania pomocy finansowej ze środków WFOŚiGW w Łodzi” beneficjenci realizujący zadania przy współudziale środków UE lub innych funduszy zagranicznych mają możliwość uzyskania ze środków Funduszu niskoprocentowanej pożyczki stanowiącej krajowy wkład własny na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć finansowanych z udziałem bezzwrotnych środków pochodzących z UE lub innych funduszy zagranicznych, która może podlegać częściowemu umorzeniu do 30 % wypłaconej kwoty. Na dzień 10.04.2017 r. wysokość oprocentowania pożyczki w stosunku rocznym wynosi 0,5 %.

Jednocześnie należy zaznaczyć, iż ubieganie się o w/w wsparcie winno być poprzedzone uzyskaniem **co najmniej decyzji o udzieleniu dofinansowania z Instytucji Zarządzającej** danym programem wsparcia.

Wnioskodawcy, którzy realizując przedmiotowe zadania, co do których osiągnięcie efektu ekologicznego zależy od wykonania innego zadania, o którego wsparcie będą się również ubiegać w Funduszu w ramach środków krajowych (jak np. budowa kanalizacji sanitarnej do nowobudowanej oczyszczalni ścieków), powinni składać wnioski do WFOŚiGW w Łodzi równoległe, umożliwiając Funduszowi ich łączne procedowanie.

Więcej informacji można uzyskać w WFOŚiGW w Łodzi przy ul. Dubois 118 w godzinach 8.00-15.30 bądź telefonicznie pod numerami: 42 663 41 00, 42 663 41 03

100 000 zł premię dla młodych rolników

Od 27 kwietnia do 26 maja 2017 r. młodzi rolnicy mogą składać w Oddziałach Regionalnych ARiMR wnioski o przyznanie 100 tys. zł. premii na samodzielne rozpoczęcie gospodarowania.

Jest to wsparcie finansowe z budżetu PROW 2014-2020. Termin i warunki otrzymania takiej pomocy podał do publicznej wiadomości Prezes ARiMR 27 marca w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim i na portalu Agencji.

Wnioski o pomoc można składać osobiście, przez upoważnioną osobę lub wysłać rejestrowaną przesyłką pocztową nadaną w placówce Poczty Polskiej.

O takie wsparcie może ubiegać się osoba, która m.in. ma nie więcej niż 40 lat i posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Jeżeli ich nie ma, musi uzupełnić je w ciągu 36 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy. Musi też posiadać go-

spodarstwo rolne o powierzchni co najmniej 1 ha i rozpocząć jego urzędowanie nie wcześniej niż 18 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy.

Jednym z warunków przyznania 100 tys. zł. premii jest utworzenie gospodarstwa rolnego o wielkości ekonomicznej (SO) nie mniejszej niż 13 tysięcy euro i nie większej niż 150 tysięcy euro.

Kolejny wymóg dotyczy powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie rolnym. Musi być ona co najmniej równa średniej krajowej, a w województwach w których średnia powierzchni gospodarstwa jest niższa niż krajowa, gospodarstwo musi mieć wielkość średniej wojewódzkiej. Natomiast maksymalna powierzchnia nie może być większa niż 300 hektarów. Przy czym określony został wymóg, że przynajmniej 70% minimalnej wielkości stanowi przedmiot własności beneficjenta, użytkownika wieczystego lub dzierżawy z za-

sobu własności rolnej Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego (JST).

Pomoc nie może zostać przeznaczona na: chów drobiu (z wyjątkiem produkcji ekologicznej), prowadzenie plantacji roślin wieloletnich na cele energetyczne, prowadzenie niektórych działów specjalnych produkcji rolnej.

W pierwszej kolejności pomoc przysługuje wnioskodawcom, którzy uzyskali największą liczbę punktów, przy czym pomoc jest przyznawana, jeżeli wnioskodawca uzyskał co najmniej 12 punktów.

Beneficjent zobowiązany będzie m.in. do prowadzenia uproszczonej rachunkowości w gospodarstwie, a w wyniku realizacji biznesplanu wartość ekonomiczna gospodarstwa wzrosnąć co najmniej o 10%.

Premia w wysokości 100 tys. złotych będzie wypłacana w dwóch ratach:

I – w wysokości 80% – po spełnieniu przez beneficjenta, w terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy, warunków z zastrzeżeniem których została wydana ww. decyzja;

II – w wysokości 20% – po realizacji biznesplanu.

Zgodnie z przepisami rolnik musi przeznaczyć całą kwotę 100 tys. zł premii na inwestycje dotyczące działalności rolniczej lub przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w swoim gospodarstwie. Ważne jest, że co najmniej 70% tej kwoty musi zostać przeznaczona na inwestycje w środki trwałe.

Szkoły mają szansę na EKO-PRACOWNIE

Warunki i okoliczności, w jakich dzieci i młodzież przyswajają wiedzę, ma ogromne znaczenie. Dostępność wielu interesujących i nowoczesnych pomocy dydaktycznych wzbudza ciekawość i zachęca do nauki. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom dzieci, a także nauczycieli, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi ogłosił coroczny konkurs z dziedziny edukacji ekologicznej pn. „Nasza Eko-pracownia”.

Od 19 kwietnia do 19 maja Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi przyjmuje wnioski na dotacje z dziedziny Edukacja Ekologiczna pn. „Nasza Eko-pracownia”. Ogłoszony konkurs wyłoni najlepsze projekty dotyczące utworzenia szkolnej pracowni na potrzeby nauk przyrodniczych. Największe szanse mają te projekty, które swym zakresem nie tylko wpłyną na polepszenie warunków nauczania, ale ich twórcy wyróżnią się kreatywnością i pomysłowością w urządzaniu pracowni. Od 2012 roku, bo w tym roku ogłoszono pierwszą edycję konkursu, do roku ubiegłego udało się stworzyć 750 eko-pracowni w województwie. Trwający w tej chwili nabór pozwoli rozdysponować wśród szkół kwotę 3 500 000 zł. O dotacje mogą starać się szkoły i zespoły szkół podstawowych, ponadgimnazjalnych oraz specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze z terenu województwa łódzkiego. Co ważne, placówki te nie mogły otrzymać środków finansowych na utworzenie eko-pracowni w latach poprzednich. W imieniu szkoły wniosek składa jednostka samorządu terytorialnego lub inny organ prowadzący placówkę z terenu województwa.

Wnioskodawca musi pamiętać, że dofinansowanie zadań zgłoszonych do konkursu nie może przekroczyć 85% ich kosztów całkowitych, a kwota dotacji nie może być wyższa niż 35 000 zł. Dofinansowaniu podlegają zakup lub wykonanie pomocy dydaktycznych, zakup sprzętu audio-video, komputerowego, fotograficznego czy też sprzętu nagłaśniającego. Oprócz tego w zakres kosztów kwalifikowanych wchodzi zakup mebli do pracowni, żaluzji bądź rolet i stojaków na mapy i plansze. Można także w zakresie kosztów uwzględnić wykonanie modernizacji oświetlenia pracowni, czyli zakup opraw i źródeł światła oraz wymiana instalacji elektrycznej. Możliwe jest także wykonanie modernizacji instalacji wodno-kanalizacyjnej wraz z armaturą. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki

Wodnej określił także wykaz kosztów niekwalifikowanych i zalicza się do nich wykonanie dokumentacji projektowej, koszty prac remontowych i odnawiania pomieszczenia (np. malowanie ścian, położenie paneli albo wykładziny) i zakup bądź wykonanie tablic informacyjnych o dofinansowaniu zadania przez Fundusz. Wymienione koszty, jeśli są konieczne, muszą stanowić wkład własny placówki.

Złożone w konkursie wnioski po przejściu oceny formalnej będą podlegały ocenie merytorycznej. Kolegium Konkursowe może przyznać wnioskowi maksymalnie 40 punktów. Można je otrzymać za koncepcję na zagospodarowanie pracowni, różnorodność pomocy dydaktycznych, wyposażenia, sprzętu oraz zasadność ich zakupu, kalendarium wydarzeń i scenariusze zajęć oparte na wykorzystaniu eko-pracowni oraz za sposób przygotowania projektu i jego prezentacji. Od oceny kolegium konkursowego nie przysługuje odwołanie. Więcej informacji oraz pliki do pobrania na stronie www.wfosigw.lodz.pl

Liczba podpisanych umów na stworzenie Eko-pracowni w poszczególnych latach

ROK	LICZBA UMÓW	PRZYZNANA KWOTA
2016	139	4 099 073,51
2015	167	5 375 561,65
2014	236	7 891 095,00
2013	148	5 178 992,28
2012	60	1 838 613,34
SUMA	750	24 383 335,78

MAGDALENA
KOCHANOWSKA

ŁÓDZKIE NA AGROTRAVEL

W drugi weekend kwietnia województwo łódzkie wzięło udział w IX Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL 2017, sprawdzając się w roli regionu partnerskiego.

Wszystkich zwiedzających zapraszałyśmy do odwiedzenia regionu, zachęcałyśmy do spróbowania lokalnych potraw i zaplanowania urlopu w Łódzkiem. Wraz z paniami z kół gospodyń wiejskich walory kulinarne zachwalał finalista programu Masterchef z województwa łódzkiego – Adam Kozanecki. Gotując na stoisku, udowadniał, jak można połączyć tradycję z nowoczesnością i nadać tym samym potrawom niepowtarzalnego smaku i wyglądu. Natomiast właściciele gospodarstw agroturystycznych i rękodzielnicy

opowiadali o tym, jak zaplanować wyjazd, co zobaczyć i gdzie się zatrzymać

Samorząd Województwa Łódzkiego podczas targów odebrał dwie nagrody: dyplom w kategorii Współpraca Ponadregionalna za „partnerstwo bez granic” na rzecz rozwoju turystyki od Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego oraz nagrodę za inicjatywy na rzecz rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki od Posła do Parlamentu Europejskiego dra Czesława Siekierskiego.

NOWE ZASADY W SIECI

Bieżący rok przyniósł dużo nowości i zmian dla partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Współfinansowanie projektów ze środków sieci nakłada na nich dużo więcej obowiązków niż dotychczas. Nowe zasady zostały wprowadzone dla wszystkich województw.

W poprzednich latach finansowanie projektów ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich różniło się w poszczególnych województwach. Wynikało to przede wszystkim ze stosowania wewnętrznych procedur i uregulowań w poszczególnych urzędach marszałkowskich oraz z wypracowanych indywidualnie przez wojewódzkie jednostki sieci różnych ścieżek postępowania. W tej chwili Rozporządzenie z dnia 17 stycznia 2017 roku w sprawie krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Progra-

mu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 uściśliło i ujednoliciło zasady finansowania projektów. Został opracowany regulamin konkursu, jeden formularz wniosku dla operacji ubiegających się o dofinansowanie, a termin składania wniosków obowiązywał taki sam we wszystkich województwach. Z nowymi regulacjami przyszła także zmiana, w wyniku której teraz to partner sieci musi posiadać środki finansowe na realizację projektu, a następnie ubiegać się o refundację kosztów. Zasada ta okazała się dla

wielu podmiotów, które dotychczas z wojewódzkimi jednostkami sieci współpracowały, barierą nie do pokonania. Uderzyło to przede wszystkim w stowarzyszenia kół gospodyń wiejskich i ochotniczych straży pożarnych, które nie posiadają w swoich budżetach odpowiednich zasobów finansowych na pokrycie kosztów realizacji całego projektu. W związku z tym nie powinien dziwić fakt, że w naborze wniosków w województwie łódzkim, który odbył się w lutym, nie został złożony żaden projekt przez wspomniane wyżej organizacje.

6 LUTEGO PARTNERZY KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH SPOTKALI SIĘ NA WARSZTATACH. NA SPOTKANIU OMAWIANO NOWE ZASADY APLIKOWANIA O ŚRODKI DO JEDNOSTKI REGIONALNEJ SIECI.

▼ NABÓR WNIOSKÓW W ŁÓDZKIEM

Do Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego wpłynęło 21 wniosków na łączną kwotę 711 789,15 zł. Zakres złożonych wniosków jest podobny do tych realizowanych w poprzednich latach. Partnerzy sieci chcą organizować szkolenia, imprezy plenerowe, wyjazdy studyjne oraz konkursy. Ich wnioski przeszły już weryfikację formalną, uzupełnienia i wyjaśnienia, które nie ominęły żadnego z beneficjentów, a teraz odbywa się tzw. weryfikacja merytoryczna. Po jej zakończeniu zostanie stworzona lista rankingowa wniosków, które zakwalifikowały się do dofinansowania. Będzie ona podlegała akceptacji Wojewódzkiej Grupy Roboczej ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, następnie w formie uchwały zostanie zatwierdzona przez Zarząd Województwa Łódzkiego, by finalnie trafić do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W ministerstwie zostanie stworzony zbiorczy dokument obejmujący projekty z wszystkich województw, a jego zatwierdzenie przez Grupę Roboczą ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich będzie oznaczało możliwość podpisania umów na realizację operacji pomiędzy wnioskodawcami a samorządami województw.

▼ ZAWARCIE UMOWY I OBOWIĄZKI PARTNERA

Każdy, kto do tej pory współpracował z siecią, był przyzwyczajony do schematu, w którym to właśnie Sekretariat Regionalny zawierał umowy z wykonawcami projektów partnerów i tym samym uiszczał wszystkie zobowiązania finansowe z tym związane. Teraz jest to obowiązek partnera. W pierwszej kolejności partner zawiera umowę z Samorządem Województwa Łódzkiego. Następnie realizuje operację zgodnie z zapisami umowy i w oparciu o akty prawne, o których w tejże umowie jest mowa. Oczywiście możliwe jest ponoszenie przez partnera sieci kosztów w ramach realizacji projektu jeszcze przed zawarciem umowy. Jednak muszą one być ponoszone zgodnie z zasadami konkurencyjności oraz w oparciu o katalog kosztów kwalifikowalności kosztów pomocy technicznej w ramach PROW 2014-2020. Z tym dokumentem, dostępnym m.in. na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, należało się już zapoznać, pisząc wniosek. Pozwoliło to na pewno uniknąć błędów przy sporządzaniu zestawienia rzeczowo-finansowego, czyli uniknąć umieszczania kosztów, które nie są refundowane, a dodatkowo mogą rzutować na ocenę merytoryczną wniosku. Ważną nowością jest także wybór

wykonawców, którzy na zlecenia partnera będą dostarczać produkty i usługi. Musi się on odbywać zgodnie z zasadami konkurencyjności, czyli zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 stycznia 2017 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu konkurencyjnego wyboru wykonawców zadań ujętych w zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji i warunków dokonywania zmniejszenia kwot pomocy oraz pomocy technicznej (Dz.U. poz. 106).

▼ CO OZNACZAJĄ ZASADY KONKURENCYJNOŚCI?

Partnerzy sieci przy ponoszeniu kosztów w ramach realizacji operacji finansowanych z pomocy technicznej PROW 2014-2020 muszą stosować przepisy ustawy PZP lub przepisy ustawy ROW i rozporządzenia o konkurencyjnym trybie wyboru wykonawcy. Konkurencyjny tryb wyboru wykonawcy musi być stosowany, gdy przepisy o zamówieniach publicznych nie mają zastosowania i gdy wartość tego zamówienia została oszacowana zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych na kwotę przekraczającą 20 000 zł netto. Przy zamówieniach na kwotę powyżej 20 000 zł netto partner sieci zobowiązany jest do przygotowania zapytania ofertowego i zamieszczenia go na stronie internetowej prowadzonej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Portal jest dostępny pod adresem www.portalogloszen.arimr.gov.pl

Co ważne i o czym powinien pamiętać partner sieci, to elementy, które obligatoryjnie powinno zawierać zapytanie ofertowe. Wymagane minimum to opis zadania, który jest jednoznaczny i wyczer-

OBOWIĄZEK PUBLIKACJI

Obowiązek publikacji ogłoszeń wprowadzono na mocy przepisów ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 349 i 1888, z 2016 r. poz. 337 i 1579 oraz z 2017 r. poz. 5 i 60), które weszły w życie 18 stycznia 2017 r. W związku z tym, dla umów o przyznanie pomocy zawartych (tzn. podpisanych) od 18 stycznia 2017 r., przy wyborze wykonawcy należy stosować tryb konkurencyjny, wynikający z art. 43a przedmiotowej ustawy.

pujący oraz uwzględnia wszystkie wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty, w tym musi być zawarta data realizacji zadania. Zapytanie nie może odnosić się do określonego znaku towarowego, patentu, pochodzenia, źródła lub szczególnego procesu, który charakteryzuje produkty lub usługi dostarczane przez konkretnego wykonawcę. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy takie odniesienie jest uzasadnione zadaniem i zostanie określony znak równoważności.

Ponadto w zapytaniu musi zostać określony warunek udziału w postępowaniu w sprawie wyboru wykonawcy, co najmniej dwa kryteria oceny ofert i sposób przyznawania punktacji, wskazanie miejsca i terminu składania ofert (termin na złożenie oferty powinien wynosić co najmniej 7 dni) oraz wskazanie przesłanek odrzucenia oferty. Należy pamiętać,

że naruszenie zasad konkurencyjności przy realizacji projektu będzie skutkowało pomniejszeniem pomocy.

NA KONIEC WNIOSEK O REFUNDACJĘ

Gdy już uda się partnerowi sieci przebrnąć przez wszystkie procedury związane z wyborem wykonawcy i zrealizować projekt, to czeka go złożenie wniosku o refundację. Do takiego wniosku należy dołączyć szereg dokumentów, które pozwolą sprawdzić, czy projekt został zrealizowany zgodnie z umową. Listę załączników otwierają kopie faktur lub innych dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej, wraz z dowodami ich zapłaty w całości. Następnie partner musi dołączyć kopie dokumentów potwierdzających odbiór lub wykonanie prac, a także sprawozdanie końcowe z realizacji operacji. Do wniosku o refundację muszą zostać dołączone także kopie wszystkich dokumentów postępowań o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonych w trybie wynikającym z przepisów ustawy PZP, w tym także postępowań unieważnionych, lub postępowań przeprowadzonych w trybie konkurencyjnego wyboru wykonawców. Oprócz tego materiały dokumentujące przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych.

Bardziej szczegółowy wykaz dokumentów, które wraz z wnioskiem o refundację muszą trafić do Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego, będzie określała umowa zawarta z partnerem przed realizacją projektu.

Przy rozpatrywaniu wniosków o refundację została przewidziana procedura wzywania do uzupełnień, czyli do poprawienia błędów czy usunięcia braków.

MAŁGORZATA BILSKA

KONTAKT

W przypadku pytań i wątpliwości należy kontaktować się telefonicznie bądź za pośrednictwem poczty elektronicznej z pracownikami Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego.

e-mail: pro.w.ksow@lodzkie.pl

BEZPOŚREDNIE NUMERY TELEFONÓW:

42 663 32 02

42 663 31 88

42 291 97 35

42 291 97 36

Nr działania	Nazwa działania	Limit
1	Rozpowszechnianie informacji na temat wyników monitoringu i oceny realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020.	
2	Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich.	
3	Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu.	
4	Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej.	69 000,00
5	Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt. 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy.	
6	Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju.	60 000,00
7	Współpraca z Europejską Siecią na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ESROW).	
8	Plan komunikacyjny PROW 2014-2020.	
9	Promocja współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji.	109 000,00
10	Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą.	250 000,00
11	Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie.	152 000,00
12	Identyfikacja, gromadzenie i upowszechnianie dobrych praktyk mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich.	30 000,00
13	Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.	50 000,00
SUMA		720 000,00

Limit środków, w ramach których partnerzy KSOW mogli składać wnioski w ogłoszonym konkursie.

WAŻNE! Mimo pozytywnej oceny wniosku złożonego przez partnera sieci może nie zostać podpisana umowa na realizację operacji. Do sytuacji takiej dojdzie, gdy wnioskowana kwota nie będzie się mieściła w limicie środków przewidzianych na realizację operacji w ramach konkursu.

Ostrożnie z pestycydami

Środki ochrony roślin z jednej strony przyczyniają się do zwiększenia plonów, ale jednocześnie niosą zagrożenie ze względu na swój negatywny wpływ organizm człowieka.

Są jednak w rolnictwie nieuniknionym elementem, tym który pozwala sprostać globalnej konkurencji. Warto jednak obchodzić się z nimi ostrożnie, ażeby praca z nimi nie rzutowała na stan zdrowia. Pestycydy bowiem przenikają do organizmu przez drogi oddechowe, skórę i układ pokarmowy.

UNIKNIEMY,
A NA PEWNO ZMNIĘJSZYMY
RYZYSKO ZATRUCIA ŚRODKAMI
OCHRONY ROŚLIN, JEŚLI:

- Środki ochrony roślin będą przechowywane w oryginalnych, zamkniętych i szczelnych opakowaniach. Najlepiej jeżeli będą składowane w wydzielonym, zamkniętym na klucz pomieszczeniu
- Środki ochrony roślin będą nabywane u sprawdzonych i wiarygodnych dostawców, w oryginalnych i szczelnie zamkniętych opakowaniach
- Każde opakowanie będzie posiadało trwałą etykietę z czytelnymi informacjami niezbędnymi do bezpiecznej pracy
- Środki ochrony roślin będziemy stosować przy pomocy sprawnego sprzętu
- Operator będzie używał odpowiednich środków ochrony indywidualnej w postaci odpowiedniego ubrania ochronnego, rękawic, obuwia, gogli oraz ochrony układu oddechowego
- Środki ochrony roślin zaliczone do użytku profesjonalnego będą nabywane tylko przez osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadają aktualne zaświadczenie potwierdzające jego ukończenie

Zatrucia środkami ochrony roślin są jednym z najrzadszych rodzajów wypadków zgłaszanych przez rolników do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W ciągu ostatnich 5 lat do łódzkiego oddziału kasy nie wpłynęło żadne zgłoszenie o wypadku tego typu. Raczej mało prawdopodobnym jest, aby przy tak szerokim zastosowaniu pestycydów do zatrucia nie dochodziło. Być może jest to niepowiązanie objawów z możliwą przyczyną i niewiedza o możliwości zgłoszenia takiego przypadku do oddziału Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do zatrucia środkami ochrony roślin może dojść na każdym etapie ich użycia. Już samo przesypanie czy rozlewanie stwarza zagrożenie dla skóry i oczu. Przy niewłaściwym rozpylaniu oprysku istnieje możliwość kontaktu przeskórnego i przespojówkowego. Wystarczy, że przy wykonywaniu tych prac mamy do czynienia z niesprzyjającym wiatrem, a nie mamy przy sobie odpowiednich okularów, rękawic czy odpowiedniej odzieży. Jednak najbardziej groźne są zatrucia drogą doustną, a wynikają z bagatelizowania zasad stosowania preparatów ochrony

roślin oraz lekceważenia elementarnych zasad bezpieczeństwa pracy z tymi substancjami. Przyczyną takiego zatrucia może być nieostrożne użycie ochronnych i spożywanie posiłków lub palenie papierosów po kontakcie z pestycydami. Jak rozpoznać objawy związane z zatruciem środkami ochrony roślin? Zaniepokoić powinny nas zmiany zapalenia skóry, schorzenia naczyń, porażenia układu nerwowego, zaburzenia wzroku, odczyn alergiczny, trudność w oddychaniu, biegunka, wymioty do utraty świadomości, narastający lęk, zaburzenia koordynacji ruchów, ślinotok, bóle brzucha, podrażnienie nosa.

W przypadku pojawienia się zatrucia drogą pokarmową należy spowodować wymioty. W przypadku zatrucia przez skórę i błony śluzowe trzeba zdjąć ostrożnie odzież oraz przemyć ciało poszkodowanego wodą i mydłem, przepłukać oczy i usta 2% letnim roztworem sody oczyszczonej. Warto, w każdym z przypadków wezwać pogotowie, najlepiej, żeby to lekarz zdecydował, czy nie jest wskazane leczenie szpitalne.

ANNA RZEŹNIK-OSUWNIAK

Damy pieniądze na kolejne targowiska w regionie

ARTUR BAGIŃSKI
WICEMARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA
ŁÓDZKIEGO

► **Panie Marszałku, zanim porozmawiamy o kolejnym wsparciu Urzędu Marszałkowskiego, podsumujmy dotychczasowe działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.**

We wrześniu 2016 roku zostały podpisane umowy na budowy i przebudowy dróg na obszarach wiejskich. Zainteresowanie było ogromne, o czym świadczy fakt, że kwota złożonych wniosków prawie czterokrotnie przekroczyła limit na to działanie. Dostępne środki pozwoliły na podpisanie 75 umów na kwotę przekraczającą 60 mln zł.

► **Skąd tak duże zainteresowanie?**

Wiele gmin nie byłoby stać na realizację projektów drogowych bez wsparcia unijnego, a zapotrzebowanie na takie inwestycje jest ogromne. Ponadto dzięki budowie dróg następuje wsparcie dla lokalnego rozwoju. Wciąż jest wiele do zrobienia w tym zakresie, dlatego po raz pierwszy zarezerwowaliśmy pieniądze unijne właśnie na ten cel.

► **Czy w związku z tym będzie jeszcze możliwość podpisania umów w ramach tego poddziałania?**

Musimy poczekać na oszczędności po przetargach. Wówczas możliwy będzie kolejny nabór.

► **Czy odbyły się jeszcze inne nabory w 2016 roku?**

Tak. W ramach tego samego działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” przeprowadzony został konkurs na operacje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Obecnie wnioski o przyznanie pomocy podlegają weryfikacji, a w połowie 2017 roku zostaną podpisane umowy. Mimo że w poprzednim okresie programowania udzielaliśmy wsparcia na budowę sieci kanalizacyjnych i wodociągowych oraz oczyszczalni ścieków, nadal dużo wnioskodawców ubiegało się o pomoc. Kwota złożonych wniosków

przekroczyła dostępny limit, który wynosi ponad 21 mln euro czyli ok. 90 mln zł.

► **A w najbliższym czasie gminy dostaną kolejny zastrzyk gotówki.**

Tak! 10 maja rozpocznie się nabór na „Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów”. Wnioskodawcy będą mieli dużo czasu na przygotowanie i złożenie wniosków, ponieważ konkurs zakończy się 10 lipca. Wnioski będzie można składać osobiście w Departamencie Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego lub wysłać pocztą.

► **To już sprawdzony pomysł. Ile targowisk wybudowano w poprzednim okresie unijnego wsparcia?**

W ramach PROW 2007-2013 w województwie łódzkim wybudowano 4 targowiska, a 8 przebudowano. Łączna ich powierzchnia to około 19 tys. m², a liczba sprzedających to ponad 151 tys. w ciągu roku. Na ich realizację przeznaczono prawie 10 mln zł z budżetu unijnego.

► **Kto obecnie może ubiegać się o wsparcie unijne na targowiska?**

O pomoc mogą starać się gminy, związki międzygminne, powiaty i związki powiatów. Należy pamiętać, że targowisko nie może być zbudowane lub zmodernizowane w miejscowości liczącej powyżej 200 000 mieszkańców.

► **Na jakie dofinansowanie mogą liczyć wnioskodawcy?**

Pomoc jest przyznawana w wysokości 63,63% kosztów kwalifikowalnych i nie może przekroczyć jednego miliona zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu.

► **Czy dostępne są już formularze wniosków?**

Tak. Na stronie internetowej www.prow.lodzkie.pl dostępny jest formularz wniosku wraz z instrukcją.

Znajduje się tam również Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lipca 2016 r. dla tego poddziałania. Nasi wnioskodawcy mają duże doświadczenie w ubieganiu się o środki unijne, dlatego nie powinni mieć kłopotów z wypełnieniem formularza. Jednak pracownicy Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich jak zawsze służą pomocą. Przed każdym naborem organizowane są szkolenia, aby wyjaśnić nurtujące kwestie dotyczące wniosku i załączników.

▼ **Na jakie inwestycje przeznaczone będą środki?**

Głównym celem jest stworzenie miejsc, gdzie rolnicy będą mogli sprzedawać wytworzone w gospodarstwach produkty. Zwiększy się przez to ich udział na rynkach zbytu. Dlatego pomoc przeznaczona jest na budowę lub przebudowę targowiska, w którym powierzchnia handlowa przeznaczona na sprzedaż produktów rolno-spożywczych będzie stanowiła co najmniej 30%.

▼ **Jakie jeszcze kryteria trzeba będzie spełnić, żeby otrzymać wsparcie?**

Targowisko nie może być współfinansowane z innych funduszy unijnych, musi być spójne ze strategią rozwoju danego obszaru, a także ogólnodostępne. Jeśli inwestycja będzie przeprowadzona w jednym etapie, to należy zrealizować ją w ciągu 24 miesięcy od dnia zawarcia umowy. Jeżeli zostanie podzielona na dwa etapy, czas jej realizacji zostaje wydłużony do 36 miesięcy.

▼ **Na co należy zwrócić szczególną uwagę przy wypełnianiu wniosku?**

Chciałbym w tym miejscu powiedzieć o racjonalności kosztów. Wnioskodawcy muszą realnie ocenić wysokość planowanych kosztów, które wykażą we wniosku. Pracownicy Departamentu będą weryfikować wartość rynkową poszczególnych zadań ujętych w zestawieniu finansowo-rzeczowym, sprawdzać, czy ich koszt przekracza średnie ceny usług o podobnej jakości w danym rejonie. Ponadto suma kosztów kwalifikowalnych operacji nie może przekroczyć kwoty jednego miliona euro. Kwota ta zostanie przeliczona na złote według średniego kursu NBP, który będzie obowiązywał w dniu rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy.

▼ **Czy każdy, kto złoży wniosek otrzyma dofinansowanie?**

To zależy od kilku czynników. Przede wszystkim wniosek musi przejść pozytywną weryfikację. Następnie każda operacja otrzyma punkty za poszczególne kryteria.

▼ **Jakie są to kryteria?**

Punkty będą przyznawane m.in. za powierzchnię handlową targowiska przeznaczoną dla rolników pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych z uwzględnieniem artykułów wyprodukowanych w systemie rolnictwa ekologicznego. Istotne jest pokrycie zapotrzebowania na energię elektryczną lub ciepłą targowiska z odnawialnych źródeł energii oraz koszt wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników w ciągu 5 lat od wypłaty środków unijnych. Ważny będzie także fakt, czy planowana jest przebudowa istniejącego targowiska, czy targowisko będzie całoroczne, a także czy w gminie był już realizowany projekt z zakresu budowy lub przebudowy targowiska dofinansowany ze środków PROW 2007-2013.

▼ **Ile punktów należy uzyskać, aby otrzymać pomoc?**

Minimalna liczba punktów, żeby operacja mogła zostać umieszczona na liście rankingowej to 27. Maksymalnie można otrzymać 54 punkty.

▼ **Czy wówczas możemy podpisać umowę o przyznanie pomocy?**

Umowy podpisywane są według kolejności na liście rankingowej. Oczywiście będą one zawierane do wysokości limitu środków. Dla naszego województwa jest to kwota 3 858 930 euro, która będzie przeliczona na złotówki w momencie podpisywania umów. Dopiero wtedy będzie znana liczba i kwota zawartych umów.

▼ **Czy wnioskodawcy będą mogli jeszcze ubiegać się o środki w ramach PROW 2014-2020 na inne działania niż te, o których wspomnieliśmy do tej pory?**

Tak. Przed nami wsparcie inwestycji w obiekty kulturalne, kształtowanie przestrzeni publicznej, a także zabytki i budownictwo tradycyjne. W ten sposób możemy zwiększyć atrakcyjność obszarów wiejskich pod względem turystycznym i kulturalnym, jak również zintegrować społeczność wiejską.

▼ **Czy w ramach inicjatywy Leader również można realizować projekty?**

Właśnie chciałem o tym wspomnieć. Lokalne Grupy Działania już od końca 2016 roku ogłaszają nabory zgodnie z harmonogramem. To szerokie spektrum możliwości dla lokalnych społeczności na korzystanie ze środków unijnych, począwszy od rozwoju przedsiębiorczości, poprzez wspieranie współpracy między podmiotami i rozwój rynków zbytu, aż po budowę infrastruktury turystycznej, kulturalnej, a także drogowej. Ale to bardzo obszerny temat, mam nadzieję, że na kolejną rozmowę.

NOWE ZASADY SEGREGACJI ŚMIECI

W lipcu czekają nas zmiany w zakresie selektywnej zbiorki odpadów. Od trzeciego kwartału będą one zbierane z podziałem na szkło, papier, metale i tworzywa sztuczne oraz odpady ulegające biodegradacji. Celem tej zmiany jest podniesienie poziomu recyklingu.

WAŻNE

Aby śmieci mogły zostać ponownie wykorzystane, należy je segregować w odpowiedni sposób już w domach. Dzięki temu możliwe jest odzyskanie surowców potrzebnych do wytworzenia nowych produktów, a poza tym przyczyniamy się do ochrony środowiska oraz ograniczamy zużycie wody i energii.

UWAGA

Warto wiedzieć, że jedna szklana butelka odzyskana i ponownie wprowadzona do obiegu pozwala na oszczędność energii potrzebnej do świecenia 100 W żarówki przez 4 godziny. Zużyte świetlówki można niemal w całości ponownie wykorzystać do wyprodukowania nowych świetlówek. Natomiast z 700 aluminiowych puszek może powstać nowy rower.

Nowe regulacje nakłada na nas rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz. U. z 2017 r. poz. 19). Jak przekonuje resort środowiska rozporządzenie ujednolici system segregowania odpadów w całym kraju i więcej odpadów będzie można poddać ponownemu użyciu. Zgodnie z unijnymi regulacjami Polska musi w 2020 roku uzyskać 50% poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Obecnie w Polsce tylko 26% śmieci poddawana jest recyklingowi. Na wdrożenie nowych zasad segregacji śmieci samorządy będą miały czas do 2022 r. Wszystko zależy od tego, kiedy i na jaki okres została podpisana umowa na wywóz odpadów. W przypadku dokumentów podpisanych przed datą wejścia w życie rozporządzenia dawny tryb segregacji zostanie zachowany, najpóźniej do 2022 r.

POJEMNIK NIEBIESKI OZNACZONY
NAPISEM PAPIER

Wrzucamy:

opakowania z papieru, karton, tekturę (także falistą), katalogi, ulotki, prospekty, gazety i czasopisma, papier szkolny i biurowy, zadrukowane kartki, zeszyty i książki, papier pakowy, torby i worki papierowe.

Nie wrzucamy:

ręczników papierowych i zużytych chusteczek higienicznych, papieru lakierowanego i powleczonego folią, papieru zatłuszczonego lub mocno zabrudzonego, kartonów po mleku i napojach, papierowych worków po nawozach, cementie i innych materiałach budowlanych, tapet, pieluch jednorazowych i podpasek, zatłuszczonych jednorazowych opakowań z papieru i naczyń jednorazowych, ubrań.

Warto pamiętać, że nie wszystkie śmieci można wrzucać do kolorowych pojemników. Odpady takie jak sprzęty elektroniczne i elektryczne czy chociażby żarówki powinny trafić do punktów zbiórki selektywnej. Z kolei baterie i akumulatory mogą być wrzucane wyłącznie do specjalnych pojemników, które znaleźć możemy w wielu sklepach. Przetępione leki to także wyjątkowo niebezpieczne substancje, które powinny znaleźć się w specjalnych pojemnikach, które powinny posiadać apteki.

MAŁGORZATA SIBIŃSKA

POJEMNIK ZIEŁONY OZNACZONY
NAPISEM SZKŁO

Wrzucamy:

butelki i słoiki po napojach i żywności (w tym butelki po napojach alkoholowych i olejach roślinnych), szklane opakowania po kosmetykach (o ile nie są wykonane z trwale połączonych kilku surowców).

Nie wrzucamy:

ceramiki, doniczek, porcelany, fajansu, kryształów, szkła okularowego, szkła żaroodpornego, zniczy z zawartością wosku, żarówek i świetlówek, reflektorów, opakowań po lekach, rozpuszczalnikach, olejach silnikowych, lusterek, szyb okiennych i zbrojonych, monitorów i lamp telewizyjnych, termometrów i strzykawek. Jeżeli szkło zbierane jest z podziałem na kolorowe i bezbarwne, wówczas szkło kolorowe zbiera się w pojemnikach koloru zielonego oznaczone napisem „Szkło kolorowe”, a bezbarwne w pojemniku białym z napisem „Szkło bezbarwne”.

POJEMNIK ŻÓŁTY OZNACZONY NAPISEM
METALE I TWORZYWA SZTUCZNE

Wrzucamy:

odkręcone i zgniecione plastikowe butelki po napojach, nakrętki, o ile nie zbieramy ich osobno w ramach akcji dobroczynnych, plastikowe opakowania po produktach spożywczych, opakowania wielomateriałowe (np. kartony po mleku i sokach), opakowania po środkach czystości (np. proszkach do prania), kosmetykach (np. szamponach, paście do zębów) itp., plastikowe torby, worki, reklamówki, inne folie, aluminiowe puszki po napojach i sokach, puszki po konserwach, folię aluminiową, metale kolorowe, kapsle, zakrętki od słoików, zabawki (zabawki z tworzywa sztucznego, o ile nie są wykonane z trwale połączonych kilku surowców).

Nie wrzucamy:

butelek i pojemników z zawartością, opakowań po lekach i zużytych artykułów medycznych, opakowań po olejach silnikowych, części samochodowych, zużytych baterii i akumulatorów, puszek i pojemników po farbach i lakierach, zużytego sprzętu elektronicznego i AGD.

POJEMNIK BRĄZOWY OZNACZONY NAPISEM BIO

Wrzucamy:

odpadki warzywne i owocowe (w tym obierki itp.), gałęzie drzew i krzewów, skoszoną trawę, liście, kwiaty, trociny i korę drzew, resztki jedzenia.

Nie wrzucamy:

kości zwierząt, odchodów zwierząt, popiołu z węgla kamiennego, leków, drewna impregnowanego, płyt wiórowych i MDF, ziemi i kamieni, innych odpadów komunalnych (w tym niebezpiecznych).

Lipce bardzo Reymontowskie

Lipce Reymontowskie kojarzone są z pisarzem i noblistą Władysławem Stanisławem Reymontem, a sam Reymont przede wszystkim z powieścią „Chłopi”. Jak bardzo dzisiejsze Lipce przypominają o tradycji dawnej wsi i o słynnym pisarzu, można się przekonać, odwiedzając miejscowość. Szczególnie warto podczas „Dnia Reymonta”, bo wtedy poszukiwania związku Lipiec z Reymontem i z „Chłopami” może okazać się niezapomnianym doznaniem. Jubileuszowa edycja imprezy w tym roku odbędzie się 4 czerwca 2017 roku.

Na rok 2017 przypada 150. rocznica urodzin Władysława Stanisława Reymonta, z tego też powodu XX edycja imprezy zapowiada się niezwykle ciekawie. Obchody rozpoczną się Łodzi, gdzie po przejściu kolorowej kawkady z ul. Piotrkowskiej w stronę dworca Łódź Fabryczna do Lipiec Reymontowskich ruszy specjalny pociąg. Ta podróż ma za zadanie integrować pasażerów, ale jest przede wszystkim symbolem, łącznikiem dwóch światów przedstawionych w „Ziemi obiecanej” i „Chłopach”. Jeszcze przed odjazdem pociągu dworzec stanie się sceną, na której odbędzie się performance teatralno-muzyczne. Pociąg jadąc w stronę Lipiec Reymontowskich, dwukrotnie zatrzyma się na stacjach w Koluszkach i Przyłęk Dużym, gdzie będzie można przyglądać się artystycznym występom przygotowanym przez lokalną społeczność. Po dotarciu do stacji docelowej barwny korowód przejdzie ulicami Lipiec i pozostała część zaplanowanych na ten dzień atrakcji odbywać się już będzie w tej miejscowości. Tego popołudnia w programie imprezy umieszczono jeszcze występy zespołów muzycznych oraz konkursy. Odbędzie się konkurs na sobowótora Reymonta oraz konkurs na najciekawsze przebranie za postać z dowolnego utworu Władysława Stanisława Reymonta. Imprezie towarzyszyć będą liczne pokazy artystyczne, wystawy i kiermasz sztuki ludowej.

▼ CO JESZCZE W LIPCACH?

Choć same obchody „Dnia Reymonta” mogą okazać się dosyć zajmujące, to jednak warto wygospodarować czas na odwiedzenie w Lipcach kilku miejsc związanych z pisarzem i przypominających obraz wsi nakreślony przez noblistę w „Chłopach”. Gdyby nie muzeum i historyczne obiekty oraz prywatne zbiory pamiątek, to pewnie trudno byłoby, spacerując po współczesnych Lipcach, wyobrazić sobie sceny sprzed ponad stu lat. W dalszym ciągu w miejscowości znajduje się staw, wokół którego usytuowane są domostwa. Jednak nie są to te same chaty, co z powieści, a współczesne domy. Natomiast te o białych ścianach i dachach krytych strzechą można zobaczyć jeszcze w Lipcach, znajdują się przy Muzeum Regionalnym im. Wł. St. Reymonta. W samym Muzeum gromadzone są i udostępniane zwiedzającym dawne stroje, tkaniny, hafty, wyposażenie wnętrza chałupy lipieckiej oraz narzędzia rolnicze. Oprócz tego w muzeum znajdują się także pamiątki bezpośrednio związane z samym pisarzem. Na uwagę zasługuje samo miejsce, w którym założono muzeum.

Z DZIEJÓW LIPCIEC

1338 – arcybiskup Janiśław zakłada na prawie czynszowym wieś Lipce
1741-1744 – budowa drewnianego kościoła w Lipcach
1839-1846 – budowa przechodzącego przez Lipce odcinka pierwszej linii kolejowej na ziemiach polskich (Kolej Warszawsko-Wiedeńska)
1867 – Lipce włączono do nowo utworzonej gminy Słupia w nowo powstałym powiecie skierniewickim
Przełom lat 80. i 90. XIX w. – powstaje w Lipcach manufaktura rodziny Winklów (gęplowanie i farbowanie wełny, tkanie materiałów na barwne wełniaki)
1888-1893 r. – Wł. St. Reymont pracuje (z przerwami) na kolei Warszawsko-Wiedeńskiej
1945 – oddanie do użytku przystanku kolejowego, który otrzymał nazwę Lipce Reymontowskie
1973 – Lipce stają się siedzibą gminy
1982 – otwarcie Izby Regionalnej
1983 – Izba Regionalna zostaje przekształcona w Muzeum im. Wł. St. Reymonta
1988 – w Lipcach obchodzone 650-lecie istnienia wsi; wmurowanie na ścianie budynku Urzędu Gminy pamiątkowej tablicy
1988 – otwarcie Muzeum Czynu Zbrojnego
1989 – Muzeum im. Wł. St. Reymonta przeprowadza się do nowej siedziby na terenie byłej manufaktury tkackiej
1998 – Rada Gminy Lipce Reymontowskie ustanawia herb i flagę gminy

Są to zabudowania dawnej manufaktury włókienniczej rodziny Winklów. Manufaktura ta powstała na przełomie lat 80. i 90. XIX wieku. W całości zachował się kompleks maszyn i urządzeń produkcyjnych do pełnego cyklu technologicznego, dzięki któremu powstawały kiedyś słynne łowickie pasiaki. Po wizycie w muzeum należy kierować się do Galerii Staroci i Pamiątek Regionalnych. Placówka powstała dzięki prywatnym zbiorom Zbigniewa Stania. Zobaczmy tu dawne sprzęty gospodarskie, wyposażenie chałupy, przedmioty obrzędu religijnego i te związane z folklorem Księstwa Łowickiego. Przedmioty i sprzęty zostały własnoręcznie odrestaurowane przez kolekcjonera. Niejednokrotnie pan Stań uchronił je przed całkowitym zniszczeniem, dzięki czemu stanowią one teraz ślad po kulturze ludowej sprzed wielu, wielu lat. Równie imponującym obok przedmiotów prezentowanych w galerii jest zbiór stu kilkudziesięciu wydań „Chłopów”, w tym pierwsze wydanie polskie, amerykańskie, angielskie, włoskie, hiszpańskie, czeskie. Ponadto przedwojenne opracowania i artykuły w prasie o tej powieści, wpisy do kronik oraz autografy aktorów odtwarzających role w filmie „Chłopi” z 1973 roku.

NA LIPIECKĄ NUTĘ

W Lipcach Reymontowskich działa jeden z najstarszych zespołów ludowych w Polsce – Amatorski Regionalny Zespół Regionalny im. Władysława Stanisława Reymonta. Powstał w 1932 roku, poniekąd jako hołd mieszkańcom Lipiec dla pisarza. Wtedy też rozpoczęto przygotowania do wystawienia widowiska teatralnego

w oparciu o „Chłopów”. Premiera odbyła się w 1933 roku, na wolnym powietrzu, gdyż podobno żadna sala nie była w stanie pomieścić tak wielu przybyłych gości. Przedstawienie było wystawiane wielokrotnie, a prawdziwą sławę zarówno zespołowi, jak i miejscowości przyniósł rok 1958. Wtedy przypadła 90. Rocznica urodzin pisarza i 25-lecie istnienia zespołu. Podczas uroczystości przy domku kolejowym w Lipcach, gdzie odsłonięto pamiątkową tablicę, wystawiono w plenerze „Wesele Boryny”. Uroczystości te transmitowała telewizja, dlatego każdy w kraju mógł je obejrzeć, co rozstawiło Lipce oraz zespół. Do dziś zespół występuje na scenach Polski i za jej granicami. Kiedy w 1971 roku rozpoczęły się zdjęcia do filmu „Chłopi”, członkowie zespołu zostali zaangażowani do produkcji, jako statyści. Wykorzystano ich stroje, pieśni i prezentowane obrzędy. Amatorski Regionalny Zespół Regionalny im. Władysława Stanisława Reymonta wystąpił także podczas „Dni Reymonta” 4 czerwca br.

ANNA RZEŃNIK-OSUWNIAK

Z ŻYCIA REYMONTA

1867 – 7 maja we wsi Kobile Wielkie rodzi się Stanisław Władysław Rejment
1868 – rodzina Rejmentów przeniosi się do Tuszyna
1880 – rodzice Rejmenta osiedlają się w Wolbórcie pod Tuszyńem, a on sam zamieszkuje w Warszawie
1885 – występuje w wędrownych trupach teatralnych
1891 – powstają utwory nowelistyczne, które doczekają się publikacji w pośmiertnym tomie „Krosnowa i świat”
1897 – zawiera umowę z „Tygodnikiem Ilustrowanym” na powieść „Chłopi”
1912 – nabywa posiadłość Chałupnia Wielka koło Sieradza, którą po niespełna roku sprzedaje
1918 – Krakowska Akademia Umiejętności po raz pierwszy wysuwa kandydaturę Reymonta do literackiej Nagrody Nobla za powieść „Chłopi”
1924 – w listopadzie otrzymuje Nagrodę Nobla za powieść „Chłopi”
1925 – 5 grudnia umiera. Zostaje pochowany na Powązkach w Warszawie.

**W TYM DOMU
 W LATACH
 1888-1893
 MIESZKAŁ
 WŁADYSŁAW
 REYMONT,
 PRACOWAŁ
 WTĘDY JAKO
 POMOCNIK
 DRÓŻNIKA
 W LIPCACH
 REYMONTOWSKICH.**

7. EDYCJA Nocy Świętojańskiej

Lokalna Grupa Działania Podkowa już po raz 7 organizuje w dniu 23 czerwca w Gajewnikach Noc Świętojańską. Jest to tradycja pamiętająca jeszcze czasy słowiańskie. Poświęcona jest przede wszystkim żywiołom wody i ognia, mającym oczyszczającą moc; to również święto miłości, płodności, słońca i księżyca. Jej głównymi atrybutami są wianki, które wyplatana się z kwiatów i ziół i puszcza na wodę. Nie zabraknie ich w Gajewnikach. W pierwszej kolejności będzie można wziąć udział w warsztatach wyplatania wianków, by

następnie móc je puścić na wodę. Wianki będą też podlegały ocenie w konkursie na ten najpiękniejszy. Oprócz tego w Gajewnikach pojawią się lokalne specjały przygotowane przez panie z kół gospodyń wiejskich. Nie zabraknie występów artystycznych oraz teatru ognia.

KALENDARIUM Reymontowskie

Z okazji przypadającej w 2017 roku 150. rocznicy urodzin pisarza Sejmik Województwa Łódzkiego ustanowił rok 2017 Rokiem Władysława Stanisława Reymonta w województwie łódzkim.

W związku z tym w regionie odbędą się wydarzenia i imprezy związane z Noblistą. W najbliższym czasie zapraszamy na:

6-7 MAJA 2017

Ogólnopolski Rajd Reymontowski
Kobiele Wielkie

7 MAJA 2017 R.

Odświeżenie tablicy pamiątkowej z okazji 150 rocznicy urodzin Wł. St. Reymonta
Jeżów

7 MAJA 2017 R.

Odświeżenie obelisku z tablicą upamiętniającą 150 rocznicę urodzin Wł. St. Reymonta
Krosnowa, gm. Stupia

4 CZERWCA 2017 R.

XX Edycja Ogólnopolskiej Imprezy Artystycznej „Dzień Reymonta”
Łódź, Lipce Reymontowskie

KALENDARIUM 2017

- ▼ **14 MAJA**
Spalski Jarmark Antyków
i Rękodzieła Ludowego
Spała
- ▼ **21 MAJA**
Majówka w Arboretum
Rogów
- ▼ **27-28 MAJA**
XXVII Targi Rolniczo-Ogrodnicze
Kościerzyn
- ▼ **11 CZERWCA**
Spalski Jarmark Antyków
i Rękodzieła Ludowego
Spała
- ▼ **17-18 CZERWCA**
Targi Rolne „W sercu Polski”
XIX Wojewódzka Wystawa
Zwierząt Hodowlanych
Bratoszewice
- ▼ **24-25 CZERWCA**
Święto Truskawki
Buczek
- ▼ **1-2 LIPCA**
Turniej Rycerski
Uniejów
- ▼ **9 LIPCA 2017**
Spalski Jarmark Antyków
i Rękodzieła Ludowego
Spała

WAŻNE ADRESY:

- ▼ **IZBA ROLNICZA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**
ul. Północna 27/29, 91-420 Łódź
tel. 42 632-70-21
strona: www.izbarolnicza.lodz.pl
- ▼ **AGENCJA RYNKU ROLNEGO
ODDZIAŁ TERENOWY**
ul. Wróblewskiego 18, 93-578 Łódź
tel. 42 685-52-18
strona: www.arr.gov.pl
- ▼ **AGENCJA NIERUCHOMOŚCI ROLNYCH
FILIA W ŁODZI**
ul. Północna 27/29, 91-420 Łódź
tel. 42 636-53-26
strona: www.anr.gov.pl
- ▼ **AGENCJA RESTRUKTURYZACJI
I MODERNIZACJI ROLNICTWA**
Łódzki Oddział Regionalny
al. Piłsudskiego 8, 92-202 Łódź
tel. 42 675-67-00
strona: www.arimr.gov.pl
- ▼ **KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO
ODDZIAŁ REGIONALNY**
ul. Żeligowskiego 32/34, 90-643 Łódź
tel. 42 633-02-39
strona: www.krus.gov.pl
- ▼ **ŁÓDZKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO**
ul. Nowości 32, 95-011 Bratoszewice
tel. 42 719-89-28
strona: www.lodr-bratoszewice.pl
- ▼ **WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ**
ul. Dubois 118, 93-465 Łódź
tel. 42 663-41-00
strona: www.zainwestujwekologie.pl

PUNKTY INFORMACYJNE FUNDUSZY EUROPEJSKICH

- ▼ **GŁÓWNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH W ŁODZI**
ul. Moniuszki 7/9
90-101 Łódź
Godziny pracy:
pon. 8.00-18.00, wt.-pt. 8.00-16.00.
Telefony do konsultantów
42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60
- ▼ **LOKALNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH W BRZEZINACH**
ul. Sienkiewicza 16
95-060 Brzeziny
Godziny pracy:
pon. 8.00-18.00, wt.-pt. 8.00-16.00.
Telefony do konsultantów
46 874 31 54, 46 816 68 17
- ▼ **LOKALNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH W SIERADZU**
ul. Kościuszki 6
98-200 Sieradz
Godziny pracy:
pon. 8.00-18.00, wt.-pt. 8.00-16.00.
Telefony do konsultantów
43 678 40 80, 43 822 89 25
- ▼ **LOKALNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH W BEŁCHATOWIE**
ul. Kościuszki 17
97-400 Bełchatów
Godziny pracy:
pon. 8.00-18.00, wt.-pt. 8.00-16.00.
Telefony do konsultantów
44 633 34 63, 44 633 05 13
- ▼ **LOKALNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH W ŁOWICZU**
ul. Świętojańska 1
99-400 Łowicz
Godziny pracy:
pon. 8.00-18.00, wt.-pt. 8.00-16.00.
Telefony do konsultantów
46 837 52 67, 46 837 72 29